

Uredništvo i uprava ZAGREB, MASARYKOVA 28a Telefon 67-29 Uredništvo in uprava za Slovenijo in slovenski del Julijske krajine LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRICA

SIRIJE »ISTRIC« — SALJITE PRETPLATU. — SAKUPLJAJTE OGLASE ZA »ISTRIC« — OGLASUJTE U »ISTRIC«

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

LJUDJE SE OBISKUJEJO

Po dolgih letih se je odprla meja. Odprla se je tista meja, ki je tako dolgo tako teško ločila družine in jim ni dopuščala niti da bi si med soboj preko nje izmenjali poglede starši in otroci, bratje in sestre. Ljudje je bilo to za ene in za druge, a poleg vseh drugih težav in bridkosti povojnih let, je ta bolečina vtonila in se spremenila v vsakdanje sanje in pričakovanje novega, kar naj bi nastopilo nepričakovano.

V teh letih teške ločitve so rasle predstave in ustvarjale so se nove lepše podobe o nekdanjih vsakdanjostih. Naj vemo: vsak domači kotiček so nam je predstavili kot nekak čudovito lepega, gumnine, kraške gumnje so se spreminjale v lepe zelene livade s pastirčankami, domači domovi su se pričeli bližati, prenovljeni v soncu, cvetlice, ki smo jih vedeli pred odhodom so bujno rasle in cvetele. Vse, vse se je v teh naših sanjnih oteplalo. Vse žive predstave o naših nekdanjih domovih so dobile v nas popolnoma novo podobo. In tudi naši dragi, ki smo jih zapustili, so o nas sanjali isto. Predstavljalih so si nas kot mlade, zdrave, polne smeha, kot so na- bili vajeni in še bolj ali vsaj take, kot smo bili ob slovom pred petimi, desetimi in več leti.

Tako so nam tekla leta. Eno za drugim. Malo vesela je vsak zase doživljeno v tem času, a mnogo, mnogo jih je bilo med nami, ki so doživeli največje tragedije, kar si jih moramo zamisliti. Ostali pa smo sanjali vsak zase, vsak po svoje, starši o otrocih, otroci o bratih in sestrah, o starih, o svojih mladih dneh, ko so bili še doma...

Nič več kot tri ure je bilo z avtom do doma. Samo tri ure, za katere je bila treba čakati deset let. Človeku je vedno tesno, ko pričakuje, da se bo pred njim odprlo nekaj, novega, nekak tako željnega. Zdalj, zdaj se bo odprla tista slika, ki sem je sanjal deset let.

Tuda nič ni listega, kar se je v sanjah tako lepo razvijalo in vcepilo v kri in meso. Resnična slika je popolnoma ekažena. Najraje bi v prvem trenutku zaprl oči in zbežal nazaj in si raje som zase do dalje ustvarjal sliko vsega, kar mi je bilo najdražje. Tuda pred mano leži kraška zemlja vsa izmalčena, zidovi prevlečeni z nečim tujnimi napisi, nekdanje lepe ceste polite z nekim smradom. Gmajno je zajel ogenj in v celoti izpopolnjeval vso puščobo. Ljudje, nekdanji polni smeha in pesmi, so nosili lazen izraz zaradi bolečine ni v grlu zadušeno besede in pesmi. V gostilni je preprovalo nekak fantov pesmi in mešali so domčke s tujiimi. To so oni, ki su prišli ravnokar z vojašnic. Ponosni govore, da so jih vsi poslušali, ko so zapeli slovensko pesem, a si ne morejo kaj, da ne bi v domači gostilni pomešali med domače pesmi še tuje. Nič zato, en so z iste gostilni morali pred toliko in toliko leti radi domače pesmi njih tovariši na težko pot.

Avto je brzelo nazaj preko moje. Večini potnikov je zrla nemo predse, vsak s svojimi tečnimi mislimi. Ob pogledih smo čutili, da mislimo vsi isto in združili smo se. Le del je imel opravka z vsakdanjostmi, ne me neč se za vna, ne čute ničesar. Pred seboj so imeli ti le eno skrb, kako bodo prenošili brez noarode preko moje vino, dežnike in nogavice. Dal za take bi lahko že preje odprli mejo in ni bilo treba čakati na te ugodnosti deset let. Zdi se mi, da bi moral po vseh težkih povojnih letih vank Slovence brez izjeme, imeti pred seboj pač kako vojo misel in skrb, kakor to, kako bi spili preko moje čim več vina in priložili dežnika ali nogavice. Ni to nikaka sentimentalnost. Človek, ki obiskuje življenja polnega človeka v celici smrti, ne bi smel tmeti pred seboj takih vsakdanjosti.

Slovenski primki

Trst, april 1938. V zadnjem času je prejel neki domačin v Podragi pri Vipavi dekret, da si mora izpremeniti primke iz »Furlane« v »Furlan«. Podoben dekret je dobil tudi tamošnji župnik.

Šta traže Sudetski Nijemci

Sudetski Nijemci u Čehoslovačkoj su izra anšlusa u centru pažnje političkoga svijeta u Evropi: jer Čehoslovačka, baš obzirom na Sudetske Nijemce i Hitlera, danas je najneutralnija tačka u Srednjoj Evropi. Iza anšlusa su Sudetski Nijemci, koje u glavnom predvodi nacionalsocijalista Henlein, postavili niz zahtjeva, a s tim u vezi je došlo do raznih političkih izjava i akcija. Tako je u medelju u Karllovim Varima formuirao Henlein zahtjeve sudetskih Nijemaca ovako: 1) Dodje jh do mirnog razvoja u Čehoslovačkoj državi, valja po uvjerenju sudetskih Nijemaca svesti ovaj državni i pravni poređak: 1) Uspostava potpune ravnopravnosti i jednakosti njemačke narodne grupe s češkim narodom. 2) Priznanje narodne grupe sudetskih Nijemaca pravnim osobom, za očuvanje toga ravnopravnog položaja u državi. 3) Ustanovljenje i priznanje područja njemačkih naselja. 4) Stvaranje njemačke samouprave na području njemačkih naselja, u svim granama javnoga života, uključio se radi o interesima i stvarima njemačke narodne grupe. 5) Stvaranje zakonskih zaštitnih odredaba za one državljane, koji živu izvan zatvorenih područja svoje narodnosti. 6) Uklanjanje nepravdi, koje su sudetskim Nijemcima nanesele od godine 1918. te naknada svih šteta. Što su oni zbog tih nepravdi pretrpjeli. 7) Priznavanje i provedba temeljnog načela: na njemačkom području funkcioneri Nijemci. 8) Potpuna sloboda ispovijedanja pripadnosti njemačkome narodu te potpuna sloboda ispoljavanja njemačkih nazora o svijetu. — Henlein je dodao, da bi s obzirom na naznoviji razvoj u unutrašnjoj i vanjskoj politici, te s obzirom na povećani snagu i vrijednost sudet. Nijemaca, mogao svoje zahtjeve još proširiti, ali on to ne čini, kako bi cijelome svijetu pružio dokaz, da su sudetski Nijemci pripravili ograničavanjem svojih zahtjeva pridonijeti održanju i učvršćenju mira.

Cijela češka štampa komentira taj govor i podvijači da bi ispunili okolnosti posebno značilo stvaranje države, a socijalističke »Rany« Novine priznaju doduše da je potrebno rješeno nacionalnog pitanja u Čehoslovačkoj, ali ujedno izjavljaju, da Henleinov govor ne znači nikakav priustopno rješeno, jer on hoće više nego ravnopravnost, hoće prevlast Nijemaca u Čehoslovačkoj državi. Henlein traži osnivanje države u državi, a to mu ne bi dopustili ni Židukateri.

»Narodni List« piše, da će sudetski Nijemci morati prilagoditi svoje zahtjeve životnim interesima Čehoslovačke. »Pravo Ljudu« konstatira, da Henleinovi zahtjevi stvarno predstavljaju volju sudetskih Nijemaca da dodju do hegemonije u Čehoslovačkoj. Te zahtjeve nije moguće usvojiti.

HITLER SE ODREKAO JUŽNOG TIROLA

i nema ništa protiv njegove deracionalizacije — kaže senator Tolomei

Listovi u Južnom Tirolu, talijanski »La Provincia di Bolzano« i njemački »Bozener Alpenzeitung« objavljuju članak Jamoznog senatora Tolomeia. Tu Tolomei opisuje jedan svoj posjet kod Hitlera u Münchenu 1928 godine. Tolomei je tada otišao Hitleru da s njime raspravi pitanje Nijemaca u Južnom Tirolu. Razgovoru je bio prisutan i talijanski konzul u tome gradu, Tolomei tvrdi da je Hitler ne samo obećao, već da se tipičnim njemačkim euergetičnim izrazima zakleo da će se potpunom dezinteresirati za sudbini Nijemaca u Južnom Tirolu, pa ne samo to, već da se neće nikako opirati niti deracionalizaciji Južnog Tirola.

Dnevnik talijanskih emigranata u Francuskoj, pariški »La Voce degli Italiani« tvrdi da Nijemci u Južnom Tirolu već postupaju po tim direktivama. Svuda se nalazi na Hitlerove slike, na kukaste križevce, a ima mnogo Nijemaca, inače talijanski državljanima, koji ostentativno nose u zaopćeno nacionalsocijalističku značku. Osim toga, kaže taj list, svakog dana dolazi do njemačkih manifestacija prikriivenih raznim zabavama.

GOSPODARSKA KRIZA

Sv. Križ pri Trstu, april 1938. — Kot smo že večkrat poročali, je gospodarska kriza v gorih tržaški okolici posebno zadelala našo vas, radi pomankanja dela v nabrežjskih kamolovih, ker izvezimo kar malo izjem po vsa kamnosečka podjetja, kakor Cava Romanca, Caharja in drugi, ki so dajala zaslužek istočas, popolnoma ustavile delo. Nadalje smo imeli »sedeem suhih let« v naših vinogradih in naši ribiči na morju. Mnogi, ki so se v onih dobrih letih zadovoljili, sino mogli plačevati svojih dolgov, tako da je marsikateri grunt sel na boben. Do sedaj so vsa ta izdržana posvetva razen par izjem, ostala še v naših rokah. — Ta »huda« gospodarska kriza pri nas je tudi vzrok razpusta in likvidacije naše posojilnice, ki sta jo ustanovila v pomak malemu kinetu in delavcu pok. Dr. Krak in še živči domači župnik Andrej Furlan ravnjo pred 30 leti. Pred desetimi leti je bila še ena najboljših združnih zavodov in tržaški okolici, potem pa je radi gospodarske krize zašla v tak položaj, da je nadzorna oblast odredila njeno likvidacijo, ki jo bo vodil z vso brezobzirnostjo kakor je že izjavil likvidacijski komisar, neki tržaški profesor dr. Palutan.

MUSSOLINIJEV PLAN O MIRU U EVROPI

FRANCUSKA BI MORALA NAPUSTITI ČEHOSLOVAČKU, A NJEMAČKOJ TREBA DOPUSTITI DA RJEŠAVA POLOŽAJ SVOJIH MANJINA U DRUGIM DRŽAVAMA

Talijanski listovi posljednjih dana u vezi sa englesko-talijanskim sporazumom kao i sa tal-francuskim pregovorima i akcijom Sudetskih Nijemaca u Čehoslovačkoj, da Mussolini namjerava poduzeti krajnje napore da spasi Evropu, pa zato priprema plan kojim bi se imao garantirati mir u Evropi za 20 godina. Proma tom planu imao bi biti ostvaren sporazum između Italije, Velike Britanije, Francuske i Njemačke i

njime bi se odstranili svi međunarodni sukobi i tvrđenja te bi predstavljao obnovu četvorog pakta. Kao prvi uvod u obnovu sporazuma Francuske i Njemačke, Francuska bi se morala odreći bilo kakve intervencije u sukobu između Njemačke i bilo koje države na istoku Evrope. U vezi s tim Njemačkoj bi se imalo dopustiti da na pravednoj bazi riješi položaj svojih manjina u drugim državama srednje Evrope.

OBISK U SV. KRIŽU

Sv. Križ pri Trstu, april 1938. — Pred časom je bil v tukajšnjem fašju obisk odposlanca pokr. tajnika v Trstu. V našem direktoriju fašja sedi poleg drugih tudi neka Jakob Tence, uslužbenec v prosti luki v Trstu. Ta se je pritožil odposlanca, da neka skupina — misli je na cerkveni pevski zbor — vse preveč prepreva slovske pesmi, ki vse preveč imajo ostare goste. Prosil ga je za primerno ukrepe, da bi naša lepa pesem, ki ima edina še včasih potolaži v teh težkih časih, prenela.

LIST V SLOVENSKEM JEZIKU

Gorica, april 1938. I aprila je izšla prva številka že tako dolgo napovedanezi nabožnega lista v slovenskem jeziku, ki ga izdajajo talijanski patri s Svete Gore pri Gorici. List nosi podnaslov »Mesecnik Svetogorskega Svetišča«, odgovorni urednik mu je p. Guglielmo Endrizzi. Pri sanjanju lista pa so očitno sodelovali tudi slovenski duhovniki. Naslov uredništva in uprave je »Convento Monte Sauto«. Tiskal se je novi mesecnik pri L. Lucchesiju (nekdanjemu Lukežiču) v Gorici. List obsega samo štiri strani in ima format dnevnika ali tednika, nikakor pa mesečnika.

V uvodniku »Kaj hoče biti to skromno glasilo« se list sam proglašja za »svetogorski zvon«. »Zvonil bo, klicati in vabil vse brate od blizu in daleč na božjo pot k svetogorski kraljici, kjer se bodo objelale največje slovensosti, kar jih je zabeležila zgodovina naše dežele. Skrbel bo, da se naše ljudstvo izkaže kot vreden potomec listega ljudstva, ki se je prvo odzvalo Marijinemu povabilu in ji na Skalnici postavilo lepo svetišče. Zato bo svojim bravcem razgrnil svetogorsko zgodovino od prvih začetkov do današnjega dne. Namenu primerno so res vrinili med besedilo debele tiskane pozive na slovensosti. Ki se bodo vršili ob štirisoletnici prikazanja Matere božje na Sv. Gori. Naslovna slika na nas poučuje, da je Mati božja govorila slovenskemu dekletu na Skalnici, v pravi cerkveni latinščini. V posebnem članku je rečeno, da »ima ta list zgodovinski pomen«.

Mi smo samo radovedni, kako bo list opisal prihod sedanjih patrov, ki so začeli izdajati list, v svetogorski samostani. Čitatelj naj je v povelju, da je skoro vsa druga stran posvečena velikemu prijatelju gorških in tržaških Slovencev gorškemu nadškofu in administratorju tržaško-koprške škofije Karlu Margolitu ter generalnemu predstojniku frančiškanskega reda p. Leonardu Mariji Belloju, kateri je v korist katoliške cerkve in vernikov vse prejšnje slovske frančiškane v Julijski Krajini nadomestil z italijanskim

VATIKAN PROTIV RASIZMA

»Osservatore Romano« donosi jedan napis potpisan od direktora ovog vatikanskog organa grofa Dalla Torre, koji protestira protiv širenja njemačkih rasističkih ideja u Italiji, a naročito protiv članka koji je izišao u jednom velikom rimskom listu pod naslovom »Hitler« i u kome se proslavlja rasna teorija. Prema pisanju ovog lista ova teorija protivi se kršćanskoj, fašističkoj talijanskoj patriotskoj ideologiji.

MJERE OPREZA

Matulje, aprila 1938. Druž čitave jugoslovensko-talijanske granice došlo je veliko pojačanje talijanskih karabinjera, financa i fašista. Početna je pažnja nad »sumnjivim« ljudima, a naročito se vrši paska nad ljudima koji prelaze granicu sa jugoslovenske strane, kako nad onima koji dolaze sa pograničnim kartama, a tako isto i nad onima koji dolaze sa redovnim putnim listovima. Na svakih 20 koraka po svim cestama i putnim prelazima nalaze se dvojica organa javne sigurnosti, ispituju kod domaćeg stanovništva točno ko ova stanuje kod njih. Bez posebnog prethodnog odobrenja ne smije nitko nikoga da primi na stanovanje. Nadalje, uvedene su zasebne legitimacije, te nitko prije nego što dođe ne smije nikada od kuće da kreće, te je na taj način sasvim onemogućeno našim ljudima obrađivanje svoje zemlje. Narod je u ogroženoj situaciji, jer se općina da može čim prije dobiti te nove legitimacije. Tu se opet događaju nesgode i opet na teret naših općinara. Općina je utrošila sve staklanice, a narod mora da čeka i proklanje takvo stanje, jer ne može da obrađuje svoje zemlje. Goštonice se moraju zatvarati već u 9 sati. Sarajevanje na ulicama je zabranjeno. Ljudi moraju biti vrlo oprezni, jer inače lako stradaše naša zemlja i to Matulju, Franju i jedan njegovog druga, jer su bili postjeli 9 sati rani, i odveli ih u Trst.

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Propadanje mljekarske zadruga u Hrušici

Hrušica, aprila 1938. — Prije rata je naša Mljekarska zadruga bila jedna od najbogatijih, i kasnije, sve dok je bila u rukama naših ljudi, ali od kada zadrugu vode ljudi, koji imaju svoje posebne interese, zadruga propada. Jer narod je izgubio povjerenje u zadrugu, budući da se novac za prodano mlijeko neretkovo isplaćuje za drugarima, a osim toga se najprije obustavi novac za razne takse i za razne članarine mnogih organizacija u koje zadruga nisu nikada pristupili i od kojih nemaju nikakove koristi. Koliko je bilo teško, prije je u našu zadrugu dolazilo na desetine hektolitra mlijeka svakoga dana i dva puta dnevno se to mlijeko vozilo u Trst, a danas nema ni trećinu toga prometa.

Osim toga je i krivd sve manje, jer su ljudi prilično prodati krave da plate porez i razne druge dace.

Zopet smrtna nesreća zaradi granat

Trst, april 1938. Komaj smo se odahnuili od neprestanih nesreća z vojnim streljivom, ze smo za praznike imeli kraj nenavadno številne nesreće, ki so zahtevale tudi smrtne žrtve, med tem ko bodo drugi ostali invalidi brez rok in nog, karvarjeni za celo življenje. Koliko je težje takih na Goriskem in v Trstu? Nič ne pomagajo vsa prizadevanja oblasti. Nekaj so res krivi tudi otroci zaradi nepredvidnosti drugi si iščejo v tem svoj veselačni kruh. Kjer je tekla vojna črta in kjer je bila dolga leta pozicijska vojnata, tu sedaj še vedno neprenehoma koplejto tudi po nekaj metrov globoko, kakor da bi bil kak rudnik. Železo je zaradi avtarijke sedaj postalo zopet drago in zato še vedno mnoge privlači iskanje vojnega razstreliva.

Dne 22. aprila se je baje zaradi nepredvidnosti zgodila smrtna nesreća na vznožju hriba Vodice pri Sv. Gorci. Žrtve eksplozije so postali iskalki starega železa Alojz Mervić, star 21 let, in Albin Rijavec, star 18 let, oba iz Oseļjana. Našla sta veliko granato, ki sta jo hotela prenamakniti. Eksplozija je oba strahotno razmesarila. Spravili so ju v goriško bolnico, kjer je Mervić kmalu na to umrl zaradi rane v spodnjem delu telesa in ker mu je odtrgalo nogo. Rijavec je granata zlomila nogo in mu zadala več ran po vsem telesu. Zdravitvi se bo moral, ako ne nastopijo komplikacije, okrog 60 dni.

Druga nesreća se je zgodila v Ajdovščini, kjer je granata teško ranila Alojza Godimo, starega 41 let.

Treća nesreća se je zgodila v Bovecu. Ko je 47 letni Kraus Anton hotel odpreti granato, je nastala eksplozija, ki mu je odnesla levo nogo in pozvoščila številne rane po vsem telesu. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico, kjer bo moral ostati dolgo časa.

Četrta nesreća se je zgodila zopet v goriški okolici. Ko so se otroci igrali z najdeno granato, je na nenadoma počila in teško ranila 7 letnega Gvida Ušaja in 10 letnega Brumala Fulvija.

Pri peti nesreći je postal žrtve 21 letni Jožef Mozetič, ki je zaradi eksplozije dobil hude poškodbe na rokah in obrazu. Ker je izgubil mnogo krvi dvojno, da bi ga mogli rešiti.

SMRTNA KOSA

Sv. Križ pri Trstu, april 1938. — Vrste naših izseljencev, ki jih je čez 300 razkropljenih po Simeon sveti, se redčijo. V daljni Argentini je smrt strela že peto mlado židovino: Metregeva Justa Bogatca. V Franciji je drugoga družničkova učita v Skoplju na lepo Sonjo Sedmakovo četa. V cvetočih letih. Doma pa je po dolgem bohotanju umrl 26letni Emil Kostja. Zavrnila jetika, ki si ni bil nikopol v abesinski vojni, um je odnesla mlado življenje. V bolnišnici je bil sprejet po dolgih prošnji šele takt, ko je bilo za vsako pomoč že prezno.

Med temi žalostnimi dogodki živimo naše bomo življenje in kolonno usodo.

NIČ SE NI IZPREMILO

Trst, april 1938. — Ob občinski spoznamu na Italijo, ko je grof Ciano kot zastopnik italijanske države slovesno objavil, da bo italijanska vlada dala potrebna navodila, da se bo naš selovinar zopet rabil naš jezik v cerkvi, priljubljen od najrazličnejših krajev vesti, ki pričajo, da se ni v tem pogledu nič izpremenilo, občudo da so se prilike celo marsikje omočile.

«Nulla osta» župnicima

Pazin, aprila 1938. Nije tomo davno, da je bio raspisan najbogatiji za župe u Tinjanu i Trivžu. Za župe natjecali su se ondajšnji, naši hrvatski svećenici. Sada dozivamo, da im više vlasti nisu htiele dati dozvolu ili, kako se ovdje kaže «nulla osta», pa radi toga nisu imenovani župnicima.

Dva izleta Idriječanov v rojstni kraj

Idrija, aprila 1938. — (Agis). — Na Jožefovo in za velikonočne praznike so skupine Idriječanov obiskale rojstni kraj, kjer so bili seveda prisrčno sprejeti. Bilo je med njimi brez dvoma tudi takih, ki že desetletja niso videli svojevce. Zato nih čudnega, če je bil sprejem tako navdušen in se je k prihodu velikih avtomobov zbralo storo in mlado mladne vse mesto, tako da tu i industrijca gosp. Jakov Rakića u Splitu. Pokojnica je došla iz Splita, da se podvrigne operaciji. Operacija je bila u Rovinju, te je prvi mjesec iza operacije izgledalo, da će preboljeti. Ali je u pokojnicu mavalilo silni kašalj, koji ni medicinskiim sredstvima nije mogao biti zastavljen i kašljanjem se je prekinula nit zavišene rane. Pokojnica je nekoliko sati prije nego je nastupila smrt bila prevencije kolima za spasavanje u Pomer i ovdje umrla. Koliko je bila tuđna ona i naš rodoljub gosp. Rakić pokazao je veličanstveni spirovd.

Smrt u Pomeru

Pomer, april 1938. — Nemila smrt je pokosila u 36 godini života Funu Cukariću Kovačević u Pomeru, ženu našeg emigranta i industrijca gosp. Jakov Rakića u Splitu. Pokojnica je došla iz Splita, da se podvrigne operaciji. Operacija je bila u Rovinju, te je prvi mjesec iza operacije izgledalo, da će preboljeti. Ali je u pokojnicu mavalilo silni kašalj, koji ni medicinskiim sredstvima nije mogao biti zastavljen i kašljanjem se je prekinula nit zavišene rane. Pokojnica je nekoliko sati prije nego je nastupila smrt bila prevencije kolima za spasavanje u Pomer i ovdje umrla. Koliko je bila tuđna ona i naš rodoljub gosp. Rakić pokazao je veličanstveni spirovd.

Propaganda za margovojstvo

Rijeka, aprila 1938. — U cijeloj pokrajini vrši se velika propaganda za podizanje margovojstva, a naročito za ugođjivanje krava mizarda. Međutim čiče se vrlo teško moći doći i na ono stanic, koje je bilo prije, budući da je narod tako osiromašen da mu je teško sudjelovati u bilo kakovoj akciji ekonomske prirode. S druge strane su mnogi i mnogi seljaci bili prisiljeni da prodaju marvu, kako ih mogli platiti porez i upisati razne zabave.

Da se vodi drukčiju gospodarsku politiku prema seljaku u našim krajevima, ne bi trebale ovakove akcije vlasti, već bi si prired sam pomagao oianko. Kako mu je naprobaćenje. Ne može se, na pr., propagirati podizanje margovojstva, ako cijeli ekonomski sistem ide za tim da seljaka osiromaši. Krave se ne hranu lijepim frazama i novinskim člancima, a seljaci ih ne drže radi toga, što to hoće ovaj ili onaj veliki gospodin, već ih drže onda ako postoje za to uvjeti i ako im se taj rad isplaćuje.

«DANUBIUS» RADI

Rijeka, aprila 1938. Riječko brodogradilište «Danubius» je ponovo oživljelo i u njemu radi sada opet oko 1500 radnika. Sada se vrše radovi za račun republike Argentine, koja je poručila četrdeset talijanske vuđe veći broj torpeda raznih vrsta. Interesantni su faktori riječkog brodogradilišta, da mogu da se održe i da i njihova brodogradilišta dobiju poručbeno radove prema razmjera drugih brodogradilišta u Italiji.

Svojevremeno, a nakon učestalih otpuštanja radnika iz posla, bila je sama uprava brodogradilišta po svojim članovima indirektno uputila radnike da protestiraju protiv takvog postupka same uprave brodogradilišta. Na temelju toga bili su radnici unutar samog brodogradilišta održali jedan povorje energično protestni sastanak u kojem su izvršili protestni čin protiv uprave brodogradilišta radi otpuštanja radnika. Tim povodom bila je upućena u Rim jedna specijalna delegacija same uprave brodogradilišta, gdje je na nadležnom mjestu točno obrazložila opravdane zahtjeve i tobožnje proteste samih radnika brodogradilišta «Danubius».

Na temelju ovakvih okolnosti dobilo je barem za sada brodogradilište razmjernu pomoć prema ostalim brodogradilištima u Italiji.

KURTOAZIJA

Sušak, 11 aprila 1938. Danas posljednje podne posjela su tri člana delegati društva Federacije marinaru iz susjedne Rijeke mjesno udruženje «Zadarske straže». Delegacija je predvođena primoracima G. Senis i Seneković, Firminia ih je sekretar i upravitelj g. Alekšića i Latković, koji im je uslužno pokazao čitave prostorije novog doma Zadarske straže. Oni su izjavili svoje divljenje i zadovoljstvo na tako ljepom uspjehu Zadarske straže kao i samom uredjenju doma.

Razstava plemenskih bikovi u Sezani

Sežana, april 1938. Dne 22. t. m. je bila u Sezani 4. razstava plemenskih bikovi alpske rase, ki jo je organiziralo deželno oskrbnišvo za poljedelstvo. Razstava je imala namen pokazati kraškim kmetom prednosti in korist alpske rase ter vzbuditi zanimanje za selekcijo. Razstavo je otvoril tržaški prefekt Rebuta. Zbranim kmetom in živinorejcem je govoril federalni tajnik Graziosi, ki povdaril pomen razstave za vso provinco in naštevaj vse akcije, ki so pripomogle k napreduki živinoreje na Krašu in rekel da je treba še bolj pospeševati selekcijo živine, kajti bas živinoreja je največje bogastvo kraškega kmetu. Za njim je govoril prefekt Rebuta, ki je poveljal prizadevanje živinorejcev in razstavo ter organizacijo živinorejcev. Povdaril je pomen živinoreje za tržaško pokrajino in posebno njen pomen v avtarkiji.

Nove naredbe

Pula, aprila 1938. Na uskršnjim nedeljak iza službe Božje objavljena je po starom običaju pred ordinarnima u mjestima pujske provincije naredba Prefektura u Puli, da svi kućevlasnici u noć 24 aprila u roku od 24 sata podnjeljki izvještaj za lica koja stanuju u njihovim kućama, bili to ukučani ili najamnici. Popis lica ima da se dostavi nadležnim općinskim vlastima na posebnom formularu, kojeg imaju sami kućevlasnici nabaviti direktno kod Prefektura u Puli, uz cijenu od 2.50 lire, jer se isti u općinama ne mogu nabaviti.

Osim toga dužno je svako lice, koje pripada nadležnoj općini, da se 1. te 2. u naznačenom roku javi. Svaki stanodavac dužan je, u slučaju u roku od 6 sati da prijavu svako strano lice, koje se kod njega nastanjuje nadležnoj žandarmerijskoj stanici — karabinjerima.

Te su najnovije naredbe primljene sa negodovanjem, tako je u jednom mjestu pao pokliki:

»Hvala Bogu što nemam kuće!«

Zgodnja pomlad in kasna zima

Reka, aprila 1938. — (Agis). — Zgodnja pomlad je zvalila naše kmete, da s morda: se predčasno posadiju krompir i opravili druga dela na polju. Po lepim dnevima je pripilna uzla burja, tu pa tam je padal sneg, najviše se je poleđica in temperatura je stalno padala. Pouckod so si kmetje odklopavati vsajeni krompir in ugotovili, da jim je zurnil. Tako bodo morali nekatere niive ponovno preroriti in vnovič vsadiji krompir. Zaradi tega je cena krompirja izdatno poskočila. Pred kakim dobriim mjesecom so prodajali krompir po 20 stotink, danes pa zahtevajo žanj 26 stotink kilogram.

Ravno isto je s sadnim drvećem, ki je zaradi zadnjega uraza utrpelo veliko škoda. Zgodnja pomlad in topli dnevi su priklicali zeleće in cvetice, ki pa je zaradi nenadnega uraza in moćne burje vse odpadlo. Tako ne bude letos imeli naših krajih prav nabučega sadja, posebno češnjei ne.

Posledice pomanjkanja vode na Baču

Hirska Bistrica, aprila 1938. — (Agis). Vsem pivškim vasetim primanjkuje vode, zlasti v poletnih mjesecih. Letos pa se je snasi pojavila ze zelo zgodnja. Tako su ljudi na Baču, koji imaju polek privatnih vodnjakov tud skumeca. Skupni vodnjak je obuzdan u pokrilit. Pred leti je občinski obstarvo vodnjak zarpio, izven njegov je pa postavilo motorno črpalko. Ta naprava je u funkcionalista samo ob kolavdaciji, ker so ju lik pred prihodom komisije već poravnjali, potom pa menda nikoli već. Dokler imaju kmetje vodu u lastnih vodnjakovih se ne zmenjio za vaskega, ko pa začenia primanjkovati vode, bi se radi vsi posluževali skupnega. Većkrat so že protestirali in prosili občinsku upravu, naj jim vodnjak odpre, todu zaman. Tako je bilo tud pred tedni ko je po dolgotrajni suši začelo povsod primanjkovati vode. Nekega večera, ko su domaći fantie odhali iz gostilne, su ošli k vodnjaku in skućali vratu odpreti z nasiljem. To su jim ni posredno, pač pa so razbili fantešćni grb na vratu. Nasljedne dneve so oblasti izvršile obsežne aratacije in preiskave. Zaslješani su bili vsi vaški in tud okolinski mladeniči in celo moćje, a krivecv niso mogli izslediti. Ker je bilo okrog razbitoga grba tud vse okrvavljeno, so iskali zlasti take, ki bi imeli kakšno svežo rano na rukah. Zagovornici sta se morala tud dva posećenika, ki sta imela tislno noć noćno stražo po vasi in su ju baje odvedli celo v blistriće ali reške zapore. Vendar su morali končno vse izpuštiti, ker je sum padel na dva bivaška fanta, ki sta izgimla u nasljednih dnevih.

Staracejvi pozdravi na Premu!

Prem, aprila 1938. — (Agis). — Na pustno nedeljo so pod Premom imeli fašisti veliko manifestaciju. Skitali so vse šoloočvezne otroke in tud druge ter nekaj občanov, da bi prisostvovali prikodu tajnika fašistićne stranke reške pokrajine, ki naj bi Premu prinesel pozdrave generalnega tajnika fašistićne stranke Staracea. Ogljedali si je našo občinsko postojte tud ob zmotri, med tem ko su nekatere skupine otrok vzklakale duću, su druge molćale, kot tud odrasli. Po kratkem času se je avtomobil fašistićnega tajnika spet odpejal.

Posjećene voćke

Vodčice, aprila 1938. — Našem bivšem seoskom starješini Ribarić Ivanu zvano Johana postojak je netko je osvete preko stoćinu mladih voćaka. Zlasti voće istragu, ali do sada nije još pronađen počinitelj.

Ribarić nije oblićbljen u selu, jer je bio bio među prvima koji su oprekornili prikladu «ali uza sve to osudujemo ovakvo osvetcivanje, jer se na taj način ništa ne postizava, već više puta stradaju radi tuga i nevinu.

Drobiž

— Buenos Aires. — Dne 9 aprila je umrl za jetiko u zdravilišću Santa Maria Cordoba Mirko Rudež iz Rihemberka. — Pred 10 leti je sel z doma za kruhom. A mesto kralja je dobio neodržljivo bolećen, ki ga je po nekaj letih spravila v grob. Umrl je komaj 30 let star, zapuštać vodu in hećkico. Sozale!

— Crui vrh. — Na meti so prišli 26 letnjega Orla Friderika iz Zgonika, ker je baje nameravaj pobegniti preko meje.

— Gorica. — V St. Petru pri Gorici se je smrtno ponesrećil 50 let stari Ivan Cerjue. Ko je sel po krmo na senik je padel z lestve, si prebil lobanje in pretresel mozganje. V goriški bolnišnici je kimalu nato podlegel poškodbam.

— Gorica. — Izbrali su nov davćni odbor za goriško prefekturu, ki ga sastavljaju: predsjednik dr. Ivan Cernina, podpredsjednik dr. Josip Delmeo in dr. Simo Pau, člani Gilbert Crali (Kralji), dr. Antoj Grillo, ing. Gerolamo Simonetti, Cezar Bač, dr. dr. ing. Gerolamo Simonetti, arh. Gerolamo Luzzatto, Angel Milano, odvjetnik Valentin Pascoli, dr. Simeon Crečić (Krećić), odv. Andrej Marano in odv. Henrik Matighello, kot namestnici pa Salvatore Marrone, Salvatore Micoćche, Egidij Princi (Princ), ing. Frederik Ribi, dr. Peter Canepa in odv. Arrigo Marizza.

— Gorica. — Znatna podpora je bila podeljena znani šolski ustanovi «Ente Faina», ki se u naših krajićih briga za nadleživalno strokovno šolstvo.

— Gorica. — V Gorici je priseljo iz Ljubljane in Maribora 100 članov Sadarskega in vrtnarskega društva, ki su si oćjedali okolniške vrtove in posešili Brda. Odgovorili su u Padovu.

— Komen. — 15 letni Franc Žigon se je spravil na zvonik vaške cerkve odkodder se je hotel spuštiti po vrvi na tla. Po nepredvidnosti je padel z višine 6 m in si zlomil nogo. Stric ga je prepeljal u trž. bolnišnicu, kjer bo moral biti 5 tednov.

— Postojna. — Na motal odstavljena podedata kom. odv. Alfredda Zannonija je prišel na njegovo mesto kom. odv. Giulio Lucardi.

— Poreč. — U Poreču se dogodila nesreća Umberto Bućeviću. On je naleto motornu kolaćču na neku barku na obali. Nesrećna žena, koja je sjedila u prikolici, potonula je zajedno s motociklom, ali su je uspjeli spasiti.

— Repentabor. — Zopet se je iz neuznanih vzrokov vnelo grmovje in požar se je zaradi burje zelo hitro razširio. Gasit so prišli tržaški gasilci, ki su imeli obilo posla. Ozejni je unićil 30.000 kv. met. terena.

— Rihemberk. — V rihemberški občini je bila napeljana pred kratkem električna razvlećiva u Šmarje, Bratico in Svino.

— Tolmin. — U Lomu je požar unićio nesvesito Andreja «Kokošarja». Ozejni je napravil 10.000 kvr skode in gasenje je bilo zelo oteškoćeno zaradi vetra. Zorelo je 40 stotov senu, mnogo krompirja in žito. — Trst. — Šolsko oskrbnišvo je razpisalo natječaj za 83 učiteljskih mest u tržaški pokrajini.

— Trst. — Umrlu su: Rojac Lina, 4 mes. Vidij por. Albori Marija 57 let, Križmanić por. Zagar Helena 68, Sedmak Jernej 74, Bizjak vd. Mersin Francićka 65, Španger vd. Lončar J. 92. Požar Ivan 60, Levi vd. Ferolija Irena 71, Pošak Josip 80, Stok Adrijana 17, Kujder por. Cesutti Evgenija 27, Kozlović Cefestin 23, Sosić A. Marija 8 mes., Sunić Roka 18, Komeć vd. Kuljat Tereza 74, Pavlović Amalija 25, Bizjak Anton 46, Jerman vd. Julien Ana 67, Pregelj Alojz 56, Besednjak vd. Mialević Ana 81, Jenko Josip 57, Žaur Josip 64, Furlan Andri 78.

— Trst. — V Klarpoli so te dni otvorili veliko bolnišnicu, ki je namenjena za otroke.

— Trst. — Oblastem so bile naznanjenje zaradi navodnega inleka sledeće mljekarice: Ana Kermać iz Laniš Sabadin iz Kopra, Marija Božić iz Laniš, Katarina Ziganje iz Raćić in Marija Ulešić.

— Trst. — Bruno Podbršćek, star 36 let je pomotoma upil nekoliko amonijaka ter si oćzgal usta in grlo. V bolnišnici kjer bo ostal 10 dni su mu izporali želoćce.

PREGLAD DOGAĐAJA I OPET TRESIĆ-PAVIČIĆ

Države urejujuje odozgo med seboj

V proteklim mesecu moramo zabeležiti kot najvažnejši mednarodni dogodki sklopitev pogodbe med Anglijo in Italijo. Po vseh ovinkih in medsebojnih znanjih in notranjih sporih, je bila končno Anglija posredno prisiljena pogoditi se z državo, s katero je imela in ima še največ odprtih računov. Fašistična diplomacija se je pokazala kot izredno spretna in vešča, da je končno razglabila britanski kolos, ki je pri čel kazarji na zunaj jasne značke sentimentnosti — ostarošeli in nesposobnosti. Če bi narobe države — veslele postupate tako kot postopa danes Anglija, bi karoli se bolj in vesposlošno prevladoval v svetu svesti egoizme in izginita bi vsaka sled človečnosti. Anglija se je danes zavila v svoj plašč starosti in skuša za vsako ceno ohraniti, kar tuda in iznikati kar se da, pred novimi nevarnostmi. Ni jim zato, čeprav polovico sveta pogibe, da je oni lahko mirno služijo. Mogoče je in tudi več pretirano, a držijo gotovo za današnje vlado Chamberlaina.

Anglija se v tem postopku stare taktike, s katero je že mairkskarni ozemlju naprtila svoje, angleško suvereniteto. Miru, za hitrino, se politiko: hote obiti nevarnosti. Tuda ta način danes ni več uporabljiv. Danes se odigravajo politični dogodki bolj jasno in odkrito, v bak vsem frazami in načelom. Nič čudnega, če se bo morala stara taktika britanskega leva pokazati enkrat kot zmotna in neuporabna. Stara taktika in rokav starih poslanih kmotno linku hitavo.

Zadnja pogoda bi jasno dokaz temu. Ze dolgo namreč ni bila sklenjena pogoda, ki bi bila tako pogojna. Pogoda bi stopila namreč v veljavo, ko bi italijanski poslovilce zapustili španjolsko, in ko bi Anglija priznala za sodbo Abesinije. Obe državi, ki sta stavljeni kot pogoj sta precej težki. Z obema bodo kršene najtemeljnejše človeške pravice in za obe je to bilo mnogo človeških krvi in je bilo že stiri milijone življenj. Italija si je želela ob pravem času zagotoviti svojo Anglija pa ni mogla izdržati dostojanstva, ki se ga, gotovo brez utemeljitve, prišča kot gentilcena. Če je za nekatero lorde, ki jim je na tem, da Sueski kanal dobro neše, politika, poleg osebnih interesov, ki jih imajo, se spori, kot golf, za milijone ljudstev gotovo to ni. Če zato sklepajo taki lordi neke pogojne pogodbe in z njimi potrjujejo in priznavajo v imenu svojih narodov neka nasilna dejanja, to je iziranje s politiko gotovo za njih, ali pa kot igra gola.

Mali narodi so vsi obrabjeni na velike, zlasti na take, ki močijo pred sabo tablo demokracije, svobode, in tako odjeljli Barcelono od Valencie. Predsednik katalskega naroda koji se odzavro pozivu vlade. Vlada ima sredstva ne samo da izdrži, nego i da triumfira. Mi raspoložemo sda, sa više materijalnih sredstava, nego kad je ofanziva optobela. — Uskoro čemo ih imati još više. Polozaj če se uskoro poboljšati. Jumačke divizije koje su kod Leride i Tortoze zavustave napadača, dale su nam primjer kome treba slediti. Vlada je složna. Ona će nastaviti neovisnu borbu protiv onih koji žele da se postojano igrača neprijatelja i koji su digli pobunu protiv autoriteta vlade. Vlada je sve predvidjela, ona je spremna da se bori sa svim teškoćama, da organizuje odbranu, a onda optočne sa napadom. Naš otpor će doprinijeti svoje da se pojača moral demokracije i da demokrat stjeog svijeta još bolje uvide da se i u španjli vodi borba za civilizaciju i slobodu koja ugrožava fašizmu, posebno koje dokazivati da postoji strana intervencija u španjli. To je dokazala Velika Britanija kad je potpisala ugovor sa Italijom. Najzad je oštro protestirao protiv ovog ugovora koji ne vodi računa o pravima španjla, da sama raspolaze

svojom sudbinom. Zaključio je: »Naš otpor neće celabiti. Svaka divizija koju čemo organizirati, bit će udarna divizija... Španija, naša domovina, bit će uvijek naša. Braneci španjli, branimo civilizaciju svijeta...« General Miaja je nazimovan za vrhovnog komandanta cijele teritorije koja se nalazi pod vladavinom vlade u Valenciji. Njemu su podređene sve vojne i civilne vlasti. On je uputio narodu kratku proklamaciju kojom je javio da je primio ovu dužnost i zaključio: »Znam da će vojske koje su pod mojom komandom nastaviti borbu kao što su radile dosad. Budite uvjereni da će vojske pod mojom komandom donijeti pobjedu...« Iz Burgosa se javlja da je general Franco u svom glavnom stanu primio službeno misliju fašističke stranke. On je vrlo ljubavno razgovarao sa članovima delegacije i predao im odlikovanje novo stvorenom redunda »Crvena strijelca. Talijanska štampa oduševljeno pozdravlja napredovanje pobunjeničkih trupa i pri tome naročito ističe zaslugu talijanskih aviona.

U Kini su Japanci na nekoliko mjesta potučeni. Što priznaju već i Japanci sami. Kineska vojska je dobro organizirana i snabdjevena, a po izjavama kineskih predstavnika, Kina može izdržati i četiri godine rata, što se za Japan ne može reći, jer su na pr. već i u samom Tokiju masno otvoreno demonstrirale protiv rata.

Sreća za Kihu što je daleko od Sredozemnog Mora i od raznih odbora za nemješanje.

MALE VESTI

Jugoslavenska vojna mislija u Italiji. Prošle jeseni je jedna jugoslavenska vojna mislija pod komandom generala Belica posjetila Italiju i razgledala razna industrijska preduzeća koje rade za nacionalnu odbranu. Sada boravi u Italiji jedna vojna mislija pod vodstvom admirala Polića. Delegacija je gost talijanskog ministra ratne mornarice.

Glavništvo Liberta poznati talijanski antišafistički tiendni u Parizu, zabranjeni je u Jugoslaviji odlukom Ministarstva unutrašnjih poslova.

Između Čehoslovačke i Poljske odnosi su se opet pogoršali. »Gazeta Poljska« javlja, da je granica između Čehoslovačke i Poljske zatvorena. Granicu je zatvorila Poljska pod izgovorom da se iz Čehoslovačke krijumčari u Poljsku komunistička literatura.

Vodja rumunjske »Željezne garde« Cornelius Codreanu ovili je dana ulapšani. Uhapšeno je također i oko 200 šetova pojedinih odreda ove raspuštenje organizacije. Redarstvo je proglasilo velike zbirke oružja i utvrdilo da je Codreanu spaliho puč.

Prigodom razgovora pape sa talijanskim maršalom Grazianom, koji se istaknuo u abesivskom ratu, papa je podijelio Grazianiju pontifikalnim kolajnom.

Na kineskom ratistu Kinez još uvijek javljaju nove uspjehe. U Linziju vode se bitne borbe, a u Jihli Sienju opkoljena je japanska vojska. Koliko u Hunanu toliko u Santungu položaj japanske vojske je kritičan. Admiral Sugihana naredio je, da se pošalju bitna pojačanja na ratište južnog Santunga.

Republikanska španjolska vlada proglašila je opću mobilizaciju.

Sovjetska vlada kategorički demantira vlasti, o njenim namjeri, da se povuče iz Lige naroda kao i vlasti o vojničkim incidentima, koji su tobože izbili u Minsku.

Protsjednik općine New York La Guardia objavio je apel u kome predlaže da vlada Sjedinjenih Američkih Država kupuje robu u neutralnosti i da tu robu ponudi južno-američkim državama, po niskim cijenama i time onemoguć prodaju njemačke i talijanske robe u tim državama.

Talijanski ministar vanjskih poslova grof Ciano primio je Čehoslovačkog poslanika u Rimu Hvalkovskog, koji mu je tom zgodom izjavio, da Čehoslovačka vlada smatra, da je njen rimski poslanik akreditiran kod kralja Italije i cara Abesinije.

Še niso vsi vpisani

Trst, april 1938. Na ministarski selji, ki se je vršila v Rimu v soboto 23 aprila 1938 so med drugim sprejeli tudi zakonski načrt, po katerem bodo morali odade vse osebe, ki bodo hotele opravljati delo sodnega upravitelja (amministratore giudiziario) ali javnega pregledovalca računov, biti vpisani v fašistični stranki. Zakon se utemeljuje tako-le:

Posesnik stranke legitimacije mora dopolniti moralne in politične pogoje, ki se morajo zahtevati predvsem v primerih, kjer gre za podeljevanje funkcij, ki dajajo izvrševalcu značaj javnega funkcionarja.

Gospodin doktor Ante Tresić-Pavičić, lirik, diplomat i politik, a svuviše toga i milifiner, inače Hvaranin, opet se očešao o nas.

U splitskom »Jadranskom dnevniku« od 23. o. m. prikazuje knjigu svoga prijatelja Rina Alessia »Scritti Politici«. Prikazujući tu zbirku članaka direktora tršačanskog »Piccola« što su izlazili u tom listu kroz posljednje dvije godine, gosp. Tresić-Pavičić citira ponovno one stavke u kojima Rino Alessi piše o nama. Našim citateljima je poznata tvrdnja Alessieva, ali ne »Bilo bi dosta sastaviti statistiku srpskih, hrvatskih i slovenskih izdanja, koja se slobodno raspacavali na Krasu, u sredini Istre, u dolini Soke, da se dobije konkretni dokaz širokogrudnosti fašističke Vlade od onog časa, kada su se Italo-Jugoslavenski odnosi poboljšali.« (Str. 28).

Mi sino se u našem listu (br. 44 od 30 oktobra 1936) na izvodomu mjestu bili osvrnuli na taj Alessiev »članak«, i taj nas uvodnik je tada imao odjeka i u stranoj štampi, pa ga je, između ostalih bio prešao i čenevski »Journal des Nations«. Toga radi, i iz drugih razloga poznatih i g. Tresić-Pavičiću, mi prelazimo sada preko Alessieve knjige, iako se u njoj direktno napada i naš list. (»Naturalement la porta continua a restar chiusa a certl foglietti tipo »Istra« che, più che organi di stampa, sono portatori di bacilli«).

Ali ne možemo preći preko nekih nenekunskih tvrdnja g. Tresić-Pavičića, kao n. pr. kada on podupire gorjue navode Alessieve i nastavlja:

»To se nekome može činiti mala stvar, ali za me to znači spasenje svijesti naših sunarodnjaka u spomenutom krajevima, a to je najbliže. Ako ih ne spasí slobodno izdavanje i čitanje djela u svojem jeziku, sigurno ih neće spasiti oni, koji odbjegose od svoga naroda, da ovdje vuku u svom mučenštvu, i izdaju novine i brošure, gdje se pamet ovdajšnjim čitateljima, a za čiju mudrost naša braća u Italiji ništa ne znadu...«

Pišući dalje o tal.-jug. sporazumu, Tresić-Pavičić vci:

»Ako se neke klauzule ovog pakta, koji apsolutno jednako vežu jednu i drugu stranu ne smidjavlj našim izbjeglicama, trebalo je da imadu smjelosti vikati na naše državnike, radje nego na »italijanske. Ali su ta gospoda daleko od takova viševaja. Oni radje vici na one, koji ne mogu do njih ih na onaj koji nemaju vlasti u ruci, da ih za klevete kazne; a nikako na one koji mogu da osiguraju starost počasnim mirovinom.«

Za one prve nenekunosti već smo g. Tresić-Pavičiću odgovorili onda kada ih je prvi put izrekao, a to je bilo u junu prethodne godine. Sada nam je nemoguće opširnije o tome pisati. G. A. T. P. se sigurno sjeća šta smo tada pisali, a ako ne čita našeg lista, kao što je tom zgodom bio izjavio, sigurno se sjeća šta su tada pisali ostali listovi: Novo Doba, Obzor, Novosti, Primorske Novine, Samoupravna i t. d.

Ono prvo smo nazvali najblazin izrazom nenekunosti, ali ovo posljednje, gdje govori o vištevju, to moramo nazvati malo jačim izrazom. Ono što smo tada rekli Rino Alessiju u jeziku kojega i g. A. T. P. odlično razumije, ponavljamo i sada — »Stacciataggine!«

Jest, gospodine pjesniče, to je najblazi izraz kojega možemo upotrijebiti. To što ste napisali je, možda, stilistički odlično — a sigurno je i diplomatski vješto, ali za ljude koji vas dobro znadu, počevši od vaših zagrebačkih i tršačkih podviga preko vašingtonskih spekulacija do staročkog koprcanja u villi na Melama, to jest i ostaje »stacciataggine.«

Vi znate da vam na ono o vištevju ne možemo odgovarati, i kao bivši »diplomati politik« (po Mirovinom) mislikom znate vrlo dobro naš položaj ovdje, a naročilo od marta prošle godine na ovamo, ali uza sve to, vi sasna negentlemenški — (a uvijek ste listi igrali ulogu gentlemana) — pušlate uzvaz svojoj mržnji prema onima koji su vas prvi proglasili Tartarinom Tarakoncem kada ste ono — pred 20 godina — pravili »pajaladce« s admiralskim klobukom na dohledu starog Divićgrada.

Nadamo se da tada niste bili na istoj liniji s g. Rinom Alessiem? — to se, sigurno, odnosi na Rikarda Katalinić-Jeretova, Jer g. Rikard Katalinić-Jeretov je jedini Istranin koji je nekada bio ministar uva mirovinu — bio 1000 dinara (jednu hiljadu).

Kada je R. K. J. dobio tu mirovinu od 1000 — din. data je slična mirovina, i u većem iznosu, mnogima, bilo ih je valjda oko hiljadu. I među tom hiljadom jedini je barba Riku Istranin.

Ta strijelica na barba Riku, »gentlemenški« odapela iz vije na Melama, to je malo gore od »stacciataggine« — to je — rečeno onako sirovo pučki — svinjarija. A ovo znači:

Gosp. Ante Tresić-Pavičić je pjesnik, a i Rikard Katalinić-Jeretov je pjesnik. Tresić-Pavičić ni vrag više ne čita, a barba Riku već djeca u školi. Ali dok je barba Riku pjevao pjesme koje su se čitale, i dok je uz to radio za svoj narod bez nasnih plaća i časti, dotle je Tresić-Pavičić uspio

jedino na osnovu svojih stihova da postane »poslanik na strani«. Kada su već dali tu čast pjesnicima Rakčiću, Dučiću, a u Beogradu su po tradiciji pjesnici postavljeni na takova mjesta, zašto da se ne postavlj i Tresić-Pavičić. Ta on je uvijek imao mislija za parace, a ni vještina garanja mu nije nedostajala. I postao je gonimoci ministar u Americi, pa u Washingtonu, Tamo u Americi je on, po vlastitom priznanju zaradjivao novac i privatno. — za svoi račun. Za to bi ga u Engleskoj na pr. isiterali iz zemlje, ali neka. I vratio se kao milijuner sa svojim Roys Rolsom i sagradio je vilu i živi bolje nego je ikada živio jedan Hvaranin, ni pućanim, ni plenić, bolje čak od legendarnog Demetrovog Dimitrija Hvaranina. A uz to ima penziju ministra, kao dodatak onome što je ekstra zaradio zastupajući službeno svoju zemlju u Sjevernoj Americi.

Barba Riku je tek dvije godine mladii od njega, a kroz cijelo to vrijeme je vodio razne ustanove i listove koje niko živ nije listi voditi, jer se od toga nije dalo ni čestilo živjeti. (Urednik »Adriatico jugoslavov«, urednik »Mladog Strazara«, tajnik Jugosl. Matice, tajnik »Jadranske Straze«, predsjednik društva »Istra«), i očekava je tako sedamdesetu. Da nije imao »rodbine koja ga je prihvatila, bio bi svršio na ulici pod starost. Ne piše, ne pije, ne karla i za nikakove druge »višje« nika nikada bacao novca. A radio je uvijek — ako ne više, a ono sigurno ne manje od g. Tresić-Pavičića. I taj njegov rad je narodu koristio u najmanju rak onoliko koliko i Tresićev, a mislimo, čak i daleko više.

I sada se nađe jedan vrnjak barba Riku koji je preko svojih stihova (u kojima ljudi ispod četrdesete niti ne znadu) stekao i auto i vilu i milijune i ministarstvo penziju, najdje se takav jedan lirik politik i diplomat«, i javno, u štampi, ukazice prstom na onu mizernu hiljadu barba Rikinu (koja je usput rečeno, kravato zaslužna), i ukazujući tako svoju pućansko-milijunerskim prstom na svoga vrnjaka i »kolozu« pjesnika — luče da ujedno nabaci bilo na 70.000 ljudi koji su stavili svoj dom, jer — nisu mogli da čitaju stihove s. Ante Tresića-Pavičića.

Iako je on »lirika, politika i diplomate« — imože je. Mnogo je i za naše prilike, a odurno bi bilo tamo na Zapadu — u onim krugovima s titulama — koje je g. Ante Tresić plus Pavičić uvijek oponašao i Luđa se uvijek gurao i pod cijenom časti svoje naroda. (b)

SMRT UZORNOG RODOLJUBA U LINDARU

Lindaru, aprila 1938. Dne 22 ov. m. umro je u 71 godini života odličan rodoljub i napredan gospodar seljak Antun Brumnić, otac trgovca Dinka Brumnića. Pogreb dragoga pokojnika vršio se u nedjelju dne 24 ov. m. poslije podne uz veliko učešće naroda bila u hrvatskim rukama, bio je pokojnik Brumnić kroz dugi niz godina član općinskog zastupstva. Kao takav bio je uvijek na svom mjestu. Nije bio čovjek riječi, nego djela. Budnim je okom pratio naš narodni život od svoje mladosti i uvijek bio u prvim našim narodnim redovima. Bio je velik prijatelj naše narodne knjige i štampe. Mirne duše možemo reći, da je za pokojnik bio jedan od najmarljivijih čitatelja knjiga i novina među našim seljaštvom. Svoje je imanje uzorno vodio. Kao uzoran otac odgojio je 11 djece, i to 8 sinova, a 3 kćeri. Očaloženog obitelji neka bude i ovim putem izraženo naše duboko saučeeše, osobito sinu Dinku, predsjedniku društva »Istra« u Zagrebu, a dragom pokojniku neka bude laka istarska zemlja, koju je tako žarko ljubio!

USPESNO DELO »SOČE« NA JESENICAMA

Jesenice, 12 aprila 1938. — Za predavanje gov. Lada Božiča na našem sastanku dne 9 t. m. je bilo izvanredno zanimanje. Kar je pokazal tuda res dober oblik. Predavačiji nam je s slikami pokazal lepote naših gora in naših krajev onkraj meje ter nam v zvezi s tem povedal marskijski zanimavega.

V zadnjem času je odstopil naš dolgoletni predsjednik g. Joža Zabrkar. Naše društvo ga bo teško pogrešalo, saj je dolgo leta deloval nesebično v prid »Soče«.

V teku meseca marca je okoli 90 emigrantov s pomočjo »Soče« vložilo prošanje za opozivati tako pri pobeditvi državljanstva. Vsem tem je »Soča« izdala potrdila o narodnosti ter tudi večini spisal prošnje. Naši ljudje so razstreseni skoraj po vseh vaseh tukajšinega okrajja, v večjem številu pa na Jesenicah, Javorniku, Bledu in v Boh. Bistrici. V teku te povelji bomo skušali v sadnjih dveh krajih ustanoviti »verjetništva«, da bi se tako tudi emigranti v nevednih krajih organizirali, ker so sedaj je malokateri včlanjeni v »Soče«.

Da bi omogočilo plačevanje narodu, je društvo poslalo večini članov poslanice, da bi se vsako čimprej odzvali na tako olajšalo delo odboru.

Toplo priporočamo vsem, da se naročijo na naše glasilo »Istra«.

SKUPSTINA JUGOSLAVENSKE MATICE U ZAGREBU

Jugoslavenska Matica vrši nesmanjenima poletom svoju uzvišenu misiju

U nedjelju 24. o. m. održana je glavna godišnja skupština Jugoslavenske Matice u Zagrebu, kojoj su prisustvovali mnogi delegati od strane posebnih nacionalnih organizacija. Među njima bili su zastupnici Sokolacke župe, Jadranske Struze, Jugoslovenski ženski savez, Istrski »Bratstvo« i »Ljubitelji« i drugi. Od strane Jugoslavenske Matice prisustvovali su gotovo svi članovi benediktinskog upravnog i nadzornog odbora te delegati područnih povjerenstava: Beđinje, Orljevine, Pokovca, Dugresca, Ivnica, Karlova, Krasna, Marijanska, Oroslavija, Osječka, Pločine, Siska, Slavoncke Ploče, Varaždina, i Zagreba. Osim toga skupština je brojno pozdravljena od strane Jugoslavenske Matice iz Splita.

Predsjednik g. dr. Zivko Petričić izjavio je uvodni govor u kojem je pozdravivši prisutne, predložio da se posebje brozavši pozdrav pokrivatelju Jugoslavenske Matice, Nj. Vis. Kraljevičinu Ministarstvu i za njegovo sa odobrenjem. Osim toga su poslani pismeni pozdravi društvu Trinaestice, Rikardu Katalinčiću i J. J. i ostalim prijateljima i članovima Matice. Poslije toga predsjednik je iznio u svom govoru prilike u kojima je Jugoslavenska Matica djelovala u prošlim godinama. Taj govor je pročitao iscrpan i opširno izvještaj u kojem je iznio stanje našega naroda pod Italijom prije i poslije spoznajna.

Zatim je pročitao imena umrlih članova u posljednje dvije godine, zašto skupština ključe slavnosti.

Dalje nastavlja:

U prošle 2 godine došlo je k Jugosl. Matice iz Zagreba i u inozemstvu i materijalna potpora novih emigranata:

1936	1937	Ušve
12 ISTRJE	18	1937
72 GORICE	25	25
12 RIJEKE I ZADRA	12	10
12 ostalih krajeva	110	201

Ušve 315 324 689
 Od tih došli u Jugoslaviju god. 1936 i 1937 318 emigranata, prišlih ih godina, ali k Jugoslav. Matice 1936 i 1937 351 emigranata. Ušve 669 emigranata.

Godišnje su u naš uređ po više puta, a od njih koji staništu u Zagrebu ili oni koji prolaze kroz Zagreb tražili i radi i znanje, dolaze, te se na njih treba obratiti u potrebnim slučajevima. Matice, iz čega može nekada iako sebi predstaviti, koliko je u poslu.

Kroz ove dvije godine izšlo je osam raznih izvještaja, propozicija, i privatne, pismenih intervjua, uvećanja za dozvole boravka i zaposlenja za državljane, obrtnice i t. d. i t. d. Ušve: 2806 Kom. ušve.

Literni intervjujevanje pojedinih članova upravnog odbora i t. d. se broja ne znanje.

Uz to prevloje se i u našim uređima i u štampariji raznih dokumenata iz italijanske, a nekoliko i njemačke jezika. Kao priloga raznih molbama, napisalo se je veće broj raznih molbi za ispušćenje i t. d. t. d. i t. d. nje sadržano u gornjem broju od 2806 Kom. izvanih osoba, tako će društveni tajnik više put nije mogao u podne i t. d. kuci nego je to činio uoči u uredu.

Materijalno se je pomozlo svakom potrebnice, koliko je samo bilo moguće. Malo, ali i naša sredstva. Godina 1936 ušve: 2806 Kom. ušve. Materijalno se je pomozlo svakom potrebnice, koliko je samo bilo moguće. Malo, ali i naša sredstva. Godina 1936 ušve: 2806 Kom. ušve.

Zahvaljuju »Prehrambu« i nadodaje da je Jugoslavenska Matica u svim humanim i socijalnim radu našla, na razumijevanje i kod kr. banake uprave, uprave policije, gradskog poglavarstva, javne radnje, raznih organizacija, i t. d. u neprekidnoj vezi i sporazumom sa društvom »Istrae« u Zagrebu, Jugoslovenskim Maticeom, Splitu, raznim emigrantskim organizacijama. U državi Jugoslavenska Matica štampa i prodaje, te je besplatno podijelila veliki broj knjiga, i nasloj bradi Hrvatima u Europskoj postala je Matice 71 školna knjiga. U svrhu propagande Jugoslavenske Matice, štampa je već godinama ukućane kalendara, koji su u zadnje dvije godine donijeli 810 dinara čiste dobiti. Povjerenstva i podržavajuće raće intenzivno i poštovno i ako su ekonomski prilike teške.

Tajnik svrsta svoj izvještaj ovim riječima:

Gospodje i gospodo, mi ne smijemo nikada, toga izjaviti na našu braću u sloni konkrat granice. Naš rad i naša snaga u temeljnoj domovini MORA DA JEDNOG PODOBNOJ domovini MORA DA JEDNOG PODOBNOJ mora da se to svjetli oči naše Jugoslovenske Matice kao veliki zavjetnik, pa se zato oko nje moraju okupiti svi, bili oni Hrvatima ili Slovenici bez razlike koji su vjere i koji politički naziranja. Jugoslovenska je Matice vanstranačka organizacija u kojoj vjerti ili bilo kojoj političkoj stranci, ter je njezin cilj svet i uzvišen: Pomoci našoj braći i srodnici u S. Americi. Društvo je stoga svakoga nas, da posveti svu svoju ljubav, vol, našoj ustanovi.

U našoj, gospodo, i našoj braćo i sestree, na okup oko ove naše ustanove, svaki nas neka bude apostolom Jugoslovenske Matice, da čuvamo živu ovu našu Matiru strazu na našemu Jadranskomu i S. Americi. Društvo.

Svršavam s pismom Vladimirom Nazorom:

Mi istu našu misao ne izgubimo! I ja sam velju: Sad tek stignu čas, ti koji čemo, potpuno i čitavo, zavjetnik mi nje, a ona nast...
 Izjavljuju se blagotajnik Joep Sirotić podnio blagotajnik izvještaj iz kojega se vidi da je Jugosl. Matice posljednje dvije godine prihvatila 5013 izvanih sv. 28. Dne le je prema tome izdana 28.547 Dne više nego je primila.

Dele emigrantov u Karlovcu

Karlova, aprill. 1936. Kakor svako leto tako telet nosu na velikomobilu ponedjeljek predleone je imela naša karlovačka sekcija svoje tekmo na igralištu restavracije »Union«. Znamo govornice je bil naj član in polak Polde Pavlica, do dal znanovci v kropljavu bronasto kožano u spomin Skoda, da je bilo tako malo prisilnih članov. Bilo nas je sicer polna soba, zote da do 10. jela ki se tuđi ide bilo sve odobornikov. Bratje, malo već zavednost ne do škodilo, a već skupnost je tuđi nam vsem pribteno. Naši društveni poslovi nam morajo biti naj skupno oglašje.

Pr društvi je osnovana mladinska sekcija, ki šteje do sedaj 7 deklar. zote da do 10. jela ki se tuđi ide bilo sve odobornikov. Bratje, malo već zavednost ne do škodilo, a već skupnost je tuđi nam vsem pribteno. Naši društveni poslovi nam morajo biti naj skupno oglašje.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

RAD OMLADINSKE SEKCIJE U ZAGREBU

Svima nam je palo u oči novo gibanje među omladinskim redovima u emigraciji. Posebno je to naglašeno i pozdravljeno u Zagrebu: U prvom življem naletu, poslije toliko pasivnih godina, kao da ih je obuzela izvjesna groznica, entuzijazam. U tome je prevladala potreba nekog sistema u radu. Razumljivo je da su i rezultati nastojanja podbacili. Nezaodovoljni uspjesima, omladinci potražili što ne valja i — našli. Erzo se je prešlo fiksiranju minimalnog programa prema prilikama. Taj se program provodi i u međuvremenu dopunjuje, razrađuje i dotjeruje. U vidu je prikupljanje što većega broja omladinje u organizacije. Zatim privlačenje što većeg broja ljudi aktivnog emigrantskog pokreta. Sredstva su: razvijanje društvenog života, jačanje kulturno-prosvjetne radnosti u obliku skupnih posjeta izložbi, kazališnih i kinopredstava i raznih drugih priredaba.

Saradnja s matičnim društvima i omladinskim sekcijama u svoju organizaciju unutar Saveza. Skupni izlet i članski sastanci sa susmenim novinarima. Referati i predavanja u vezi s emigrantskim pokretom i Južnoslovenskim Krajinom.

Tako je odbor Omladinske sekcije društva »Istrae« u Zagrebu zamolio naše kulturne i javne radnike za saradnju. Ovi su se spremno odazvali. Na taj način je za svaki članski sastanak postavljena kao centralna tačka programa po

jedno predavanje. Interes očigledno raste. Za ovaj sezon na redu su:

1. Uskoci iz Dalmacije u južnoj Istri, 2. Geografski položaj Trsta (Ekonomska pozadina Tršćanske luke u Srednjoj Evropi), 3. Život naše djece i majki u evakuaciji 1918, 4. Školstvo u Južnoj Istri (Italijanizacija naše djece prije rata), 5. Je li kriza ili ne na izmaku, 6. Historija hrvatskog i slovenačkog vinarstva u Istri, 7. Razviti ekonoških nauka, 8. Kulturne veze »Istre« sa Hrvatskom u historiji, 9. »Radnički pokret« u Istri i Trstu prije rata, 10. Narodne pjesme u Istri, 11. Ilirija, 12. Cigarija, 13. Poslijeratno stanje narodnih manjina u Evropi, 14. O spolnim bolestima, 15. Razviti ekonomskih nauka itd.

Omladinska sekcija si rezervira pravo izmjene programa i redoslijeda predavanja. Nevoja od pomenutih su već održana.

Paralelno s ostalim radom ne zaboravljaj se na emigrantski podmladak. I ovaj treba odgajati. Za sada se još ne može pomisliti na ljetne kolonije naše najsiromašnije djece. U dogledno vrijeme doći će i to pitanje na tapet.

Smišljen i programski rad naše O. sekcije u Zagrebu je preduslov za uspjeh. On bi imao postati uzorom ostalim našim saveznim jedinicama u omladinskom emigrantskom pokretu.

JURINA I FRANIJA U BUENOS AIRESU

U Buenos Airesu je počeo izlaziti list »Nasa Slova«. Urednicu ga Josif DeFrančeski, rodnom iz Lizijana. U 5 broju naišli smo i na naše starine iz tršćanske »Nase Slove« — na »Jurina i Franiju« koji razgovaraju u benediktarskom dijalektu.

IVO BRNČIĆ U »EUROPAISCHE STIMMEN«

Revija »Europäische Stimmen« za april donosi članak Ive Brnčića o takozvanoj kulturnoj saradnji između Italije i Jugoslavije. Članak je bio prvenstveno napisan za naš list, ali ga iz poznatih razloga nismo mogli donijeti.

»PRAVDA« O RIKARDU KATALINIČIJE RETOVU I DRAGU GERVAISU

Beogradska »Pravda« donijela je u rubrici »Anketa među književnicima sa teritorija Hrvatske« razgovor svoga dopisnika sa Rikardom Kataliničem Jeretovom, a 13. o. m. razgovor s Dragom Gervaisom.

Obćni zbor »Sloge« v Kranju

Kranj, 26 aprila 1936. Primorsko-provansko i podporno društvo »Sloga« v Kranju, naznajući vsem članom in prijateljem da se bo vrši vsakoletni obćni zbor v dravnim restavracije »Slovene« v Kranju dne 8. maja 1936 ob deveti uri dopoldne. — Tovariši ki se nejo poravnali članarine pristojno da to store čim prej. Odbor.

FRAN BARBAJČIĆ: Hrvatski i slovenski jezik u crkvama Istre

II. NOVIGRADSKI BISKUPI

1) JAKOV FILIP TOMASINI (1631—1655) u svojoj knjizi: »De Commentariis storico-geographicis della provincia dell' Istria« 1637 piše da u Materadi seljaci biraju svog župnika slovenskog jezika, a godine 1649 nalazimo neka se za crkvu u Brtonigli govore slovenski misal i Slavel za crkvu upotrebljavaju, dok nam Ughelli tvrdi da su u ovoj škupiji župnici Itri i da ilirskim jezikom podstavaju svoje župljane.

2) JURAJ DARMINO (1655—1671) u nedjelju godine 1668 da se za crkvu u Bredima kupi ritual, misal i slavel.

3) NIKOLA GABRIELI (1684—1717) prigodom kanonske vizitacije našao je godine 1693 u Tribauu i godine 1701—1702 u Brtonigli slavel, jedan ritual i misal za mrtve i ponovno godine 1710 u Tribauu misal za mrtve, rimski ritual i jedan popravljeni slavel.

4) FRANJO VIKTOR MAZZOCCA (1725—1732) piše da je bila u uporabi glogolsko-rimska liturgija u njegovoj katedrali u Novigradu, u crkvi Majke Božje pred gradskim vratima i u Novoj Vasi.

5) STJEPAN LEONI (1751—1776) prigodom kanonske vizitacije nalazio je godine 1762 da se kupi jedan misal i da se popravi jedan Slavel i crkvi u Momnjanu. Župan Burin molli biskupa iste godine neka zabrani slovenski, Brajkoviću da ne djeluje u Momnjanu misal latinski. Godine 1773 odobrio je mletački senat odluku biskupa Leonića, da može župnik u Tribauu podučavati svoje župljane kršćanski nauk i tu mačiti Ewangelije u ilirskom jeziku, kojega narod govori.

Za vrijeme biskupa Adolastusa u razdoblju 1670—1711 naređeno je da se nabavljaju glagolice odnosno hrvatske knjige za 15 crkava porečli biskupije. Danas se i hrvatski molitvenice bune i pjevane i kao da je »ritual molitve« za crkve hrvatskih knjiga.

Biskup Adolastus u svojim izvještajima godine 1703 i 1706 piše da se u njegovoj škupiji službu Božju obavlja negdje latinski, a negdje hrvatski (ilirski).

8) ANTUN VAIRA (1711—1717) bio je godine 1713 tri prošidinolna ispitičara za ispite koji će se vršiti na hrvatskom (ilirskom) jeziku i tu župnike: Deklje (Bavca), Ferrane (Novavne) i Krizman (Novaki).

Godine 1717 bilo je u crkvama u Rovinju uz latinske misale i više misala glagoljskih.

9) PETAR GRASSIS (1717—1731) u izvještaju sad ltimine godine 1730 piše da na hrvatskom (ilirskom) jeziku položiti ispit svi svećenici, koji moraju služiti na seoskim župama.

10) VINKO MAZZOLENI (1731—1742) Za njegovu biskupovinu je biskupsko steno da u Poreču godine 1735 imenovani sodam ispitičarka koji su vještji glagolici za isplivavanje kandidata, kojima će se povjeriti župne nadarbine.

11) GASPAR DE NIGRIS (1742—1778) godine 1743 opazio u svojem pohodu po biskupiji da ima no župama svećenika glagoljski koji kod misle mijenjaju nekoje stambene riječi, da im bude jasnjiji smisla. Oni daju li se i danas u talijanski svećenici ove biskupije tršćani im budu riječi slovenske, kako bi to lijepo i korisno bila na spas duša.

6) IVAN DOMINIK STRATICO (1776—1784) prigodom svoje kanonske vizitacije 1777 nalazhe neka se u Brtonigli kupi jedan Slavel, a u Momnjanu jedan misal. Na biskupskoj sinodi koja je bila za njegovo doba 27. 28 i 29 augusta 1780 zaključeno je da se nastavi u hrvatskom (ilirskom) jeziku. Hrvatski (ilirski) jezik je svećenstvu ove biskupije potreban te se mora nedjeljom propovjedati hrvatski (ilirski). Sinod je zaključila da se mora sačuvati privilegij upotrebljavati glagolice u biskupiji, koji bi privilegij neki hiljeli uništiti. Njegovo pismo upravljenno franjevcima trećorecima u pogledu upotrebe glagolice jest izvanredno zanimljivo, i u samom stišću biskupa u Novigradu su franjevci glagolali, a biskup Stratico je kod glagoljske službe Božje gajnu, kod iste prisustvuje i kod toga uživa.

PULJSKI BISKUPI

1) JOSIP MARIJA BOTTARI (1695—1730) u izvještaju sad ltimine godine 1701 piše, da se u njegovoj škupiji glagoljski jezik kod kralnog pjevanja oficija i kod svečanosti misla.

2) IVAN BALBI (1732—1772) u sporazumu s mletačkom inkvizicijom zabranio je upotrebu hrvatskoga (ilirskoga) jezika u crkvama njegove biskupije. Zato godine 1744 kongregacija sv. Oficija odredjuje, da je treba sačuvati hrvatski (ilirski) jezik u Bogoslužju u opim dijelovima puljske biskupije što pripadaju Austriji.

PICANSKI BISKUPI

1) JURAJ RAUTGARTLER (1570—1600) u izvještaju sad ltimine 1593 piše da su u picanskoj biskupiji svećenici ponajviše glagoljski koji ne znadu latinski. Ali, veli oni trebaju knjige bez kojih prijeti pogi-

belj dušobrižništvu. I sinoda u Picnu godine 1594 u glavi 38 zaključila je: »Hrvatski ili ilirski svećenici pjevati će apostolski ili ilirski svencnici pjevat će apostolnaci«. Isti biskup u svojem izvještaju sad ltimine godine 1598 ili 1599 piše: »Izuzevši Pican i Gračišće u cijeloi su biskupiji sami glagoljski koji recitiraju oficija službu Božju. Samo su trojica i s njim jedan pomoćnik koji ne znadu latinski, pa sve vrše jezikom ilirskim. Narod govori ilirskim jezikom, koji se općenito zove hrvatski (quam Croatia vulgo appellat). Mali broj puka znade i talijanski.

4) Antun Marežić (1634—1646) u izvještaju sad ltimine godine 1644 piše: »Narod govori hrvatski (ilirski). Svećenici svi osim jenoga služu, misu latinski, dok su prije služili hrvatski (ilirski). Da se to zapriječi ne zaredjujem one, koji ne znadu dobro latinski.

(Svršit će se.)

U FOND »ISTRE« BROJ 17
 N. N., Beograd, D 44—
 U prošlom broju objavljeno: D 42.821.60
 Ukupno D 42.965.60

Istra: izlazi svaki tjedan u petak. — Broj 42.820.000. Pretpisati na cijelo godinu 48.— din., za pola godine 24.— din., za tri mjeseca 12.— din., za šest mjeseci 6.— din. — Za izdavanje: Konzoci: »Istra« Matarska 236. 11. broj telefona 97-98. — Za uređništvo odgovara IVAN STABI, odgovorni urednik. — Osim za razgovor po cijenku. — Vlasnik i izdavač: Konzoci: »Istra« Matarska 236. 11. broj telefona 97-98. — Za izdavanje odgovara: »Istra« Matarska 236. 11. broj telefona 97-98.